

Gazetecilik Rollerinin Türk Dizilerinde Temsili

Özge ERCEBE*

Öz

Gazeteciliğin toplumdaki kimliğini ve rolünü anlamak, gazetecilerin toplumsal ilişkilerini ve mesleklerine yükledikleri anlamları incelemek açısından önemlidir. Profesyonellik, bağımsızlık ve tarafsızlık gibi değerlerin yanı sıra gazeteciliğin temel ilkelerini ve etik sorumluluklarını içerir. Gazetecilik rollerine ilişkin kavramsal çerçeve gazeteciliğin mesleki kimliğinin ve toplumsal işlevlerinin nasıl şekillendiğini açıklanmasına ışık tutmaktadır. Gazeteciliğin normatif rolleri, gazetecilerin toplumu bilgilendirme ve kamu yararına hizmet etme gibi toplumsal beklentilerini ifade ederken; bilişsel roller, gazetecilerin mesleki sosyalleşme süreçlerinin bir sonucu olarak benimsedikleri tutumları ve inançları kapsar. Gazetecilikte somut mesleki davranışlar ise normatif ve bilişsel rollerin gazeteci performansı ve kurumsal kimlik arasındaki ilişkinin yansımasıdır. Anlatısal roller, mesleğin pratikte nasıl icra edildiğine dair öznel algıları ve bu algıların kamuoyu üzerindeki etkilerini içerir. Gazetecilik rolleri, dinamik ve sürekli değişen yapılar olup, gazetecilerin mesleki kimliğinin evriminde ve gazetecilik kültürünün yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynar. Gazeteciliğin dizilerdeki temsiline odaklanan bu çalışmada geniş bir izleyici kitlesine ulaşan Fi dizisindeki gazeteci karakter, gazeteciliğin mesleki rollerinin temsili çerçevesinde incelenmiştir. Nitel yöntemle tematik analiz çerçevesinde yapılan çalışmada normatif, bilişsel, uygulamalı ve anlatısal roller olmak üzere dört rol kategorisi temel alınmıştır. Tematik analiz yönteminin benimsendiği çalışmada, bu yöntemin sağladığı esneklik Fi dizisi gibi karmaşık bir medya içeriği analizinde verilerin incelemesini ve farklı açılardan değerlendirilmesine imkân sağlamıştır. Araştırmanın bulguları, toplumsal sorumluluğu öncelikli tutan gazetecilerin önemine ve gerekliliğine dikkat çekildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Temsil, Gazetecilik, TV Dizileri, Gazetecilik Roller, Fi Dizisi

* Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Edirne, Türkiye

E-mail: ozgeercebe@trakya.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9036-9404

DOI: 10.37679/trta.1519975

Ercebe, Ö. (2024). Gazetecilik Rollerinin Türk Dizilerinde Temsili. TRT Akademi, 9(22), 666-691. <https://doi.org/10.37679/trta.1519975>

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 21.07.2024

Revize Tarihi: 27.08.2024

Kabul Tarihi: 12.09.2024

The Representation of Journalistic Roles in Turkish TV Series

Özge ERCEBE

Abstarct

Understanding the identity and role of journalism in society is important for analysing the social relations of journalists and the meanings they attribute to their profession. It includes values such as professionalism, independence and impartiality, as well as the basic principles and ethical responsibilities of journalism. Conceptual frameworks such as normative and cognitive roles explain how the professional identity and social roles of journalism are shaped. Normative roles refer to the social expectations of journalists, such as informing the public and serving the public interest, while cognitive roles encompass the attitudes and beliefs that journalists adopt as a result of their professional socialisation processes. Narrative roles of journalism include subjective perceptions of how the profession is practised in practice and the effects of these perceptions on public opinion. Journalistic roles are dynamic and ever-changing constructs that play an important role in the evolution of journalists' professional identity and the reproduction of journalistic culture. In this study focusing on the representation of journalism in TV series, the journalist character in the TV series *Fi*, which reaches a wide audience, is analysed within the framework of the representation of professional roles of journalism. The study, which was conducted within the framework of thematic analysis with qualitative method, was based on four role categories: normative, cognitive, practical and narrative roles. In the research where the thematic analysis method was adopted, the flexibility provided by this method enabled the data to be analysed and evaluated from different angles in a complex media content analysis such as the *Fi* series. The character representing journalism in the *Fi* series strongly reflects journalistic principles such as informing the public, serving the public interest, adhering to ethical values and controlling power holders within the framework of normative, cognitive, practical and narrative roles of journalism. The findings of the study can be considered as an indication that the importance and necessity of journalists who prioritise social responsibility are emphasised.

Keywords: Representation, Journalism, TV Series , Journalistic Roles, *Fi* Serial

Research Paper

Recieved: 21.07.2024

Revised: 27.08.2024

Accepted: 12.09.2024

---

1. Giriş

Medyanın toplumsal algı ve değerlerin şekillenmesindeki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle televizyon dizileri, geniş kitlelere ulaşarak çeşitli meslek gruplarının ve toplumsal konuların nasıl algılandığını büyük ölçüde şekillendirir. Türkiye’de 2010 yılı sonrasında dizilere olan talebin artması ve dijitalleşmenin etkisiyle dizi sektöründe dikkate değer bir büyüme yaşandığı görülmektedir. Sadece 2017-2023 yılları arasında toplamda 379 dizi çekilmiştir. Altı yıllık zaman diliminde 65 dizi yapım şirketi, yedi televizyon kanalı için 251, dijital platformlar içinse 128 dizi üretmiştir (t24.com.tr, 2023). Hem televizyonlarda hem de dijital platformlarda yayınlanan dizilerde gazeteci karakterlerine de daha sık rastlanmaktadır. BluTV’de yayınlanan “*Yarım Kalan Aşkılar*”, PuhuTV’de yayınlanan “*Şahsiyet*” ve “*Fi*”, ATV’de yayınlanan “*Akıncı*”, Netflix’te yayınlanan “*Kuş Uçuşu*” ve “*Pera Palas’ta Gece Yarısı*” gazeteci karakterlerinin yer aldığı dizilerin örnekleri olarak sıralanabilir.

Bu makalede ilk sezonu Mart 2017’de on iki bölüm, ikinci sezonu ise Kasım 2017’de on bölümlük seriler hâlinde Doğuş Yayın Grubu tarafından kurulan platform olan puhutv’de yayınlanan *Fi* dizisindeki gazeteciliğin temsili incelenmiştir. Azra Kohen’in çok satan üçlemesi Fİ-Çİ-Pİ kitaplarının uyarlaması olan *Fi*, daha sonra Show TV’de de yayınlanmıştır. Bu da dizinin sadece internet erişimi ile izlenebilirliğinin ötesinde geleneksel televizyon izleyicisine de ulaşmasını sağlamış, internet erişiminin ortaya çıkardığı erişim eşitsizliğinin geçerli olmadığı bir yapımlar olarak öne çıkmıştır. Psikolojik gerilim türündeki dizi, başarılı ve karizmatik bir psikiyatrist olan dizinin ana erkek karakterinin, genç ve yetenekli bir balerin olan kadın karaktere karşı duyduğu saplantılı aşkını konu almaktadır. Dizinin ana karakterlerinden bir diğeri olan magazin muhabiri, ana erkek karakterin geçmişini, kim olduğunu, karanlıkta kalan ve kamuoyundan gizlediği suçları araştırmaktadır. Çalışmada ana magazin muhabirinin gazeteciliği temsili sadece bu karakterin gazetecilik pratiği üzerinden değil, ilişkili olduğu kurumsal yapıda yer alan diğer muhabirlerin, programcılarının, editörün ve medya patronunun da dâhil olduğu kurumsal yapı ve ilişki ağları dâhil edilerek incelenmiştir.

Son dönemde gazeteci kimliğine yönelik sorular ve sorgulamalar geleneksel haber medyasına olan kitlesel ilginin azalması, medyaya olan güvendeki sürekli gerileme ve buna bağlı olarak gazeteciliğin itibarını ve dolayısıyla kamuoyu desteğini kaybetmesi gibi konulara odaklanmıştır. Donsbach (2009), günümüzde gazetecilik mesleğinin karşı karşıya kaldığı kimlik kaybına dikkat çekmektedir. Yeni teknolojilerin sunduğu iletişim araçları gazetecinin kamuoyu algısındaki yerini değiştirmiştir. Bununla birlikte gazetecilik mesleğinin film ve dizilerdeki temsili, toplumun gözündeki gazeteci algısının ve gazetecilik rollerinin şekillenmesine olan etkisi dikkate alındığında

önemli bir araştırma konusu olarak öne çıkmaktadır. Gazeteciliğin bir meslek olarak nasıl icra edildiğine ilişkin bilginin toplumun çoğunluğu düşünüldüğünde film ve dizilerdeki temsili üzerinden değerlendirildiği söylenebilir. Good (1989, s. 1) kişisel deneyimlerin ötesinde ilk izlenimlerin genellikle film ve TV'den geldiğini vurgularken, Matthew Ehrlich ve Joe Saltzman (2015), kamuoyundaki basına yönelik düşüncelerin popüler kültürdeki gazeteci imajı tarafından da oluşturulduğuna dikkat çekmektedir. Saltzman (2002) ise kamuoyunun hafızasının gerçek ile kurgusal olan arasındaki farkı nadiren ayırt ettiğini, bu nedenle de filmlerdeki gazeteci imajının gerçek gazetecilerin imajıyla iç içe geçtiğini savunmaktadır.

Gazeteciliğin televizyon dizilerindeki temsili, toplumun haber medyası ve gazetecilik rolüne yönelik algısının şekillenmesindeki etkisi dikkate alındığında analiz etmek için verimli bir alan sunmaktadır. Örneğin, Hollywood'un gazetecileri genellikle olumsuz bir yaklaşımla yansıtma eğilimi, toplumun haber medyası hakkındaki şüphelerini pekiştirebileceği gibi (Ghiglione, 1990), popüler kültür ürünlerinin gazeteciliğin Hollywood tarafından ilgi çekici bir meslek olarak görülmesine ve bu mesleğe dair ana karakterlerin ve yan karakterlerin önde olduğu çok sayıda film üretilmesine de neden olmaktadır (Zynda, 1979).

Çalışmanın ana sorusu gazeteciliğin profesyonel kimliğinin inşasında gazeteciliğin normatif ve bilişsel rol yönelimleri ile rol performansı ve anlatıların dizilerdeki gazeteci karakterler tarafından nasıl temsil edildiği ve söylemsel boyutta nasıl yansıtıldığıdır. Bu araştırma sorusuna yanıt aranırken filmlerde gazeteciliğin temsiline yönelik literatürde, temsile ilişkin belirlenen temel kategoriler ve değerlendirmeler incelenmiştir. Literatürdeki temsil çalışmaları gazeteciliğin temsili kategorik olarak değerlendirilmesi, temsildeki temel kalıplara odaklanırken mesleğin toplumsal rollerinin gazetecilik çalışmaları literatürüne dayanan detaylı bir incelemesi yapılmamıştır. Bu çalışmada, gazetecilerin filmlerdeki temsili inceleyen literatürde yapılan sınıflandırmalar ve yaklaşımların yol göstericiliğinde ancak bu çerçevenin dışına çıkılarak gazetecilik rolleri ve bu rollerin nasıl temsil edildiğine odaklanılmıştır.

Yapılan analizde gazeteciliğin yeni bir krizin içinde olduğu bu dönemde hem Batı temelli hem de küresel düzlemde öne çıkan farklı gazetecilik rollerini söylemsel düzlemde inceleyen Hanitzsch ve Vos (2020) ve Hanitzsch'in (2017) çalışmaları temel alınmıştır. İlgili karakterin analizinde gazeteciliğin normatif, bilişsel, uygulamalı ve anlatsal rollerinin yansımaları dizideki olay örgüsü içerisinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, gazeteciliğin içinde bulunduğu kriz ve incelenen dizinin ulaştığı izler kitle düşünüldüğünde toplumda gazeteciler ve gazetecilik hakkında algısı açısından önem taşımaktadır.

2. Filmlerde Gazeteciliğin Temsili Literatürü

Filmler ve diziler; haber medyasının dışında gazetecilerin temsil edildiği, rollerinin, işlevlerinin tartışıldığı ve performanslarının incelendiği alanlardan biridir. Toplumda gazetecilik mesleğinin işleyişi ve icrasına yönelik tanıklık sınırlı düzeyde ve etkidir. Ancak bundan daha önemlisi, film ve dizilerde gazeteciliğin sinematik temsillerinin toplumsal etkisinin romanlarda, tiyatrodan veya diğer popüler kültürel formlarda yer alanlardan daha büyük bir kültürel rezonansa sahip olma eğiliminde olmasından da kaynaklanmaktadır. Sinema, gazeteciliğin temsili konusundaki önemi basit bir eğlence aracı olmanın ötesine geçmektedir. Liberal demokratik toplumlarda siyasi aktörlerin ve diğer elit grupların karşısında kamuoyundan yana bir işlev ile onları denetleme rolü ile donatılan gazeteciliğin “dördüncü kuvvet” olarak kabulü karşısında, film yapımcılarının bir yönüyle bu denetçileri denetleme işlevini üstlendiklerini söylemek mümkündür. Sinema bir yanıyla popüler kültürde gazeteciliğin ne olduğuna ilişkin bilginin kaynağı olurken (Ehrlich ve Saltzman, 2015) aynı zamanda gazeteciliğin performansını demokratik normatif standartlara göre ölçme ve geniş kamu denetimine sunan bir işleve de sahiptir (McNair, 2010, s. 384).

Filmlerde gazeteciliğin temsiline yönelik ilk çalışmayı Alex Baris (1976) *Stop The Presses! The Newspaperman in American Films (Baskıyı Durdurun! Amerikan Filmlerinde Basın Mensupları)* başlıklı çalışmada gazeteci karakterlerini suçluları yakalayan, skandal peşinde koşan, mücadeleci, deniz aşırı ülkelere giden, okurlarını ağlatan yazılar yazan ve insan olarak gazeteciler ile editörler, yayıncılar ve kötü adam olarak bazı çalışanları biçimindeki bir ayrıma dayanarak yapmıştır. Howard Good, *Outcasts: The Image of Journalists in Contemporary Film* (1989) (*Toplumdan Dışlanmış: Modern Filmlerde Gazeteci İmajı*), kitabında “savaş muhabiri, masum hatları darmadağın eden muhabir ve araştırmacı gazeteci” sınıflandırmalarını kullanmıştır. Loren Ghiglione (1990) de gazetecileri “ikna edici, savaşçı, araştırmacı ve ifşa edici” olarak ayırmıştır. Ehrlich ve Joe Saltzman (2015) kahraman-kötü adam ile muhabir, editör, kadın muhabir, kötü adam gibi ayrımlara yönelirken Ünal (2018; 2020), kamuoyunun zihnindeki gazetecilik imgelerini karakterlerin temsil ettikleri editör, yayıncı gibi ünvanlar ve savaş muhabiri, araştırmacı gazeteci, yurt dışı muhabiri gibi gazetecilik türüne göre ayrımlaştırdığı gazetecileri mesleğin yapılış biçimi ve hikâyenin sonunda kamu çıkarının sağlanıp sağlanmadığını odağa yerleştirerek “hakikat araştırmacısı” ve “manşet gazetecisi” olarak, gazeteci karakterlerinin motivasyonu temelinde ikiye ayırarak incelemiştir (Ünal 2018; 2020).

Filmlerde, iyi gazetecilerin dürüst ve basın sıradan insanın savunucusu, kötü gazetecilerin ise çıkarıcı ve kötü basının iktidarın ve gücün yozlaşmış bir aracı olarak sunulmasıyla hem gerçek hayattaki gazetecilere hem de izleyicilere yönelik

mitler inşa edilmektedir (Good, 1989; Ehrlich ve Saltzman, 2015; Ehrlich, 2004). Filmler, iyi ve kötü karakterler aracılığıyla basının demokrasiler için vazgeçilmez olduğunu, dördüncü kuvvet olarak gerekliliğini vurgulayarak, özgür basın ile özgür vatandaş ve demokrasi arasında bağ kurmaktadır (Ehrlich, 2004; Ehrlich ve Saltzman, 2015; Good, 1989). Bu bağlamda filmler, özgür ve demokratik bir toplum ile kamuoyunun doğru bilgilenmesi için özgür bir basın gerekliliğine yönelik ‘özgür basın miti’ni inşa etmektedir (Ünal, 2020).

Popüler kültürde gazetecilik üzerine yapılan mevcut araştırmalar büyük ölçüde Amerika Birleşik Devletleri’ne yöneliktir ve gazetecilik kurgusunun diğer ülkelerde nasıl üretildiğini ve izleyicilerde oluşturduğu algıya ilişkin yayınlar sınırlıdır. Painter ve Wilkins (2021) gazetecilikle ilgili film ve dizilerin çoğunun ABD kaynaklı olduğunu ve Amerikan değerlerini öne çıkardığını belirtse de farklı medya ve siyasi sistemlere ve sosyokültürel bağlamlara sahip diğer ülke ve bölgelerde gazetecilikle ilgili yapımlar üretilmekte ve gazetecilik alanı için bir araştırma olanağı sunulmaktadır. Ancak, bu yapımlarla ilgili iletişim, temsil ve alımlama ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Türkiye’de Sağnak (2010) yayınladığı “*Amca Size Gazeteci Diyebilir Miyim?*” isimli kitabında Türk sinemasında gazeteciliğin temsiliyi incelemiştir. Hasan Gürkan (2017) “*The Portrayal of Journalists in Turkish Cinema: A Study About Journalism Ethics Through Cinema*” (2017) başlıklı makalesinde 1980-1990 döneminde Türk filmlerinde gazeteci temsillerini ve meslek etiğinin filmlere yansımalarını incelemiştir. Arık ve Akgün (2019) “*Türk Sinemasında Gazeteci Kimliğinin Temsili*” başlıklı makalelerinde 1960’tan günümüze başrollerinde gazeteci karakterlerin yer aldığı ya da doğrudan medyayı konu alan yapımlar arasından belirledikleri örneklem ile Türk filmlerinde gazetecilik temsili tarihsel olarak değerlendirmişlerdir. Filmlerde gazetecilik temsili konusunda araştırma yapan ve bir diğer isim Barışkan Ünal’dır. Ünal’ın konuyla ilgili “*Amerikan Gazetecilik Filmlerinde Anlatı Yapısı, Dönemsel Yansımalar ve Özgür Basın Miti*” (2018), “*The Post’ta Kadın Gazeteci İmajı ve “Özgür Basın” Miti*” (2018); “*Tarihsel Süreçte Amerikan Filmlerinde Gazeteciler ve Basın: Anlatılar, Arketipler ve Mitler*” (2023); 1933 -165 yılları arasında “*Türk Sinemasında Gazeteci İmgesinin İnşası*” (2021); 1940-1980 arası dönemde kadın gazeteci imajını incelediği “*Türk Sinemasında Kadın Gazeteci İmajı*” (2020) başlıklı çalışmaları bulunmaktadır. Ünal, “*Tarihsel Süreçte Amerikan Filmlerinde Gazeteciler ve Basın: Anlatılar, Arketipler ve Mitler*” (2023) başlıklı son çalışmasında filmlerin anlatı ve arketip yönünden çeşitlilik göstermekle birlikte demokrasinin işlemesi, kamuoyunun gerçekleri öğrenmesi ve halkın çıkarlarının korunmasında önemli bir güç olarak konumlandırıldığını vurgulamaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde gazeteciliğin filmlerdeki temsiline ilişkin çalışmaların, normatif yaklaşımı temel aldığı görülmektedir. İnceleme kategorileri, gazetecilikle ilgili ‘ne düşünülmeli’ ve ‘nasıl yapılmalı’ gibi normatif değerlendirmenin ışığında arzu edilen ve arzu edilmeyen gazetecilik arketipleri belirlenerek, farklı pozisyonlarda çalışan gazetecilerin, toplumsal cinsiyet ve güç ilişkileri gibi kalıplaşmış bir araştırma çerçevesiyle sınırlı incelemeleri yapılmıştır. Bu makalede ise gazeteciliğin temsili, mesleki kimliğin inşasında etkili olan normatif rollerin yanı sıra gazeteciliğin bilişsel, uygulamalı ve anlatsal rollerinin temsiline dayanan bir teorik çerçeve benimsenerek daha bütünlüklü ve ayrıntılı bir yaklaşım hedeflenmiştir.

3. Gazetecilerin Mesleki Kimliği ve Roller

Profesyonel gazeteciliğin ne olduğunu ve gazetecilik rollerini gazeteciliğin kimliğini ve toplumdaki yerinin anlaşılması açısından taşıdığı önem kadar gazetecilerin toplumla ilişkilerini tanımlama biçimleri, yaptıkları işe yükledikleri anlam ve verdikleri önemin temellendirilmesi açısından da önemlidir (Aldridge ve Evetts, 2003; Zelizer, 1993). Bu durum, gazetecilik ideallerinin daha “değişken” ve “akışkan” hâle geldiği günümüzde daha da öne çıkmaktadır (Koljonen, 2013, s. 141).

Profesyonellik, bağımsız ve tarafsız bir şekilde güvenilir kalitede iş yapabilme yeteneği olarak tanımlanabilir (Aldridge ve Evetts, 2003). Profesyonellik, mesleğe ilişkin normların pratikle nasıl uygulanacağını belirleyen ve üzerinde ortaklaşa bir anlayışın geliştirildiği kurallar ve uygulamalar sistemini ifade etmektedir. Tuchman (1972), gazeteciliğin mesleki profesyonelliğinin merkezi unsuru olan nesnellüğün, pratikte stratejik bir ritüel olarak uygulandığını vurgulamıştır. Yapılan araştırmalar gazetecilik profesyonelliğinin diğer kilit unsurları olan tarafsızlık ve objektiflik gibi ilkelerin de uygulamadaki sınırlarına dikkat çekmektedir (Godler ve Reich, 2013; Shapiro, Brin, Bédard-Brûlé, ve Mychajlowycz, 2013).

Profesyonellik, gazetecilerin toplumsal rollerini nasıl algıladıklarını ve ifade ettiklerini de belirlemektedir. Bu roller, gazetecilerin işlerini nasıl anlamlandırdıklarını ve mesleki düzlemde çevresindekilerle nasıl etkileşime girdiklerini ifade etmektedir. Farklı ülkelerde gazetecilerin mesleki kimliği konusunda yapılan araştırmalarda bu ülkelerin siyasal, kültürel ve ekonomik yapılarındaki farklılıklara rağmen gazeteciliğin toplumdaki rolü ve kimliği konusunda önemli bir fikir birliği olduğuna da dikkat çekilmektedir (T. Hanitzsch vd., 2011; Weaver, 2015).

Deuze (2005) bu ortak anlayışı, gazetecileri bir meslek olarak bir arada tutan ve gazetecilik kimliğinin kolektif temelini oluşturan kültürel çimento işlevi gördüğüne inanılan bir “mesleki ideoloji” olarak kavramsallaştırmıştır. Gazeteciliğin mesleki

ideolojisinin özünde, Bill Kovach ve Tom Rosenstiel'in (2001) "gazeteciliğin bileşenleri" olarak tanımladığı, geleneksel olarak benimsenen mesleki değerler yer almaktadır. Buna göre, gazetecilik öncelikle gerçeğe yöneliktir güncel ve geçerli bilgi sağlar ve belirli ölçüde entelektüel özerklik ve bağımsızlık gerektirir (Deuze, 2005; Kovach ve Rosenstiel, 2001). Ayrıca, örgütlü bir yapıda yürütülmesi ve kamusal rolünün getirdiği yükümlülükler mesleği bir "iş" olmanın ötesine taşımaktadır.

Profesyonel kimliğin ve ilgili söylemlerin merkezinde gazeteciliğin toplumsal konumu yer almaktadır. Profesyonel kimlik bu bağlamda, gazetecilik rollerine ilişkin anlayışlar olarak adlandırılan rakip söylemsel konumlar arasındaki ilişkileri ifade eder. Gazetecilerin rollerine ilişkin "yayıncılık", "bekçi köpeği", "savunucu" gibi yaklaşımlar toplumda gazeteciliğin anlamı ve rolünün tanımlanmasında haki-miyet mücadelesi verilen söylemsel bir alanda yarışmaktadır (Hanitzsch ve Vos, 2017). Dolayısıyla söylemsel alan, gazetecilik kültürünün ve kimliğinin yeniden üretildiği ve tartışıldığı; gazetecilik kimliğinin korunması ya da dönüştürülmesi mücadelesinin verildiği merkezi arenadır. Hanitzsch ve Vos, (2017), analitik olarak gazetecilik rollerini "rol yönelimleri" ve "rol performansı olarak" ikiye ayırmıştır. Kendi içinde "normatif" ve "bilişsel" olarak ikiye ayrılan rol yönelimleri, gazeteciliğin toplumdaki konumuna ilişkin kurumsal değerlerin, tutumların ve inançların söylemsel inşasına atıfta bulunur. Normatif roller, belirli bir bağlamda genel olarak neyin düşünülmesi veya yapılmasının arzu edildiğini gösterirken bilişsel roller somut eylem için öneriler, ilkeler ve haritalar sağlamaktadır (Peters ve Broersma, 2017; Schmidt, 2008). Rol performansı ise pratikte uygulanan ve edinilmiş olan gazetecilik rollerinin yanı sıra bunların gazeteciler tarafından gözlemlenmesi, yansıtılması ve hikâyeleştirilmesine karşılık gelmektedir (Mellado, 2021).

Normatif gazetecilik rolleri, gazetecilerin toplum ve çeşitli paydaşlar arasında kabul gören beklentilerini ifade eder (Donsbach, 2009). Gazetecilerin gündelik haber çalışmalarındaki performanslarıyla bağlantılı olarak, rollerin muhafaza edilmesine yönelik bir yaklaşımı barındırdığı kadar bu rollere yönelik itiraz ve dönüşümlere ilişkin söylemleri de içermektedir. Bu bağlamda, *emredici normlar* gazetecilerin belirli bir bağlamda arzu edilen pratiklere dair inançlarını ifade ederken *tanımlayıcı normlar* diğer gazetecilerin çoğunluğu tarafından gerçekte ne yapıldığına dair inançlarını ifade eder (Lapinski ve Rimal, 2006). Haber toplama ve yazma (izleyicilerin ilgisini çekecek bilgilerin toplanması, yayınlanması ve dağıtılması); teşvik etme (sosyal diyalogu ve siyasi hayata aktif katılımı teşvik etmek); radikal olma (değişim ve reformu desteklemek amacıyla eleştiri için bir platform sağlamak); ve iş birlikçi olma (sosyal düzeni savunmak için otoriteyi desteklemek) gazeteciliğin dört temel normatif rolü olarak sıralanmaktadır (Christians, 2009).

Bu roller toplumsal bir kurum olarak gazeteciliğin meşruiyeti, yerleşik normlara uygun pratiğin gerçekleşmesi ile sağlanabileceği varsayılmaktadır (Shoemaker ve Reese, 1996).

T. Ö. Hanitzsch, Henrik (2020) rol yönelimlerinin bir diğer kategorisi olarak bilişsel gazetecilik rollerini işaret etmektedir. Bu roller gazetecilerin mesleki sosyalleşmelerinin bir sonucu olarak benimsedikleri kurumsal değerleri, tutumları ve inançları kapsar (T. Ö. Hanitzsch, Henrik, 2020, p. 111). Normatif roller birçok yönden gazetecilere dayatılırken bilişsel roller gazetecilerin öznel istekleri ve yaptıkları iş ile ilgili tutkularının bir yansımasıdır (Schultz, 2007, s. 194). Normatif roller gazeteciler tarafından seçici bir içselleştirme ile bilişsel rollere dönüşmektedir. Gazeteciler kurumsal normları, değerleri ve rolleri hem mesleki eğitim sürecinde hem de haber organizasyonu içinde gerçekleşen sosyalleşme yoluyla öğrenmektedirler (T. Hanitzsch ve Vos, 2017, s. 10). Gazetecileri kendilerini profesyonel bir topluluk olarak öne çıkan dayanışma ritüelleri, kurumsal normları destekleyerek güçlendirmektedir. Örneğin, Watergate skandalının ortaya çıkarılması gibi gazeteciliğin kilit anlarına ilişkin ortak yorumlar ve anlatılar, filmler gazetecilerin kolektif hayal gücünü beslemekte ve mesleki kimliği güçlendirmeye aracılık etmektedir (Zelizer, 2004, s. 185).

Hem Batı hem de Batı dışı toplumlara gazeteciliğin bilişsel rollerine ilişkin yapılan çok sayıda çalışma farklı ülkelerin kendi kültürel, sosyolojik ve siyasi yapılarına bağlı olarak bilişsel gazetecilik rollerinin farklılaştığını ortaya koymuştur (Donsbach, 1981; Köcher, 1986; Patterson ve Donsbach, 1996). Gazetecilerin bilişsel rollerine ilişkin çalışmalar uzun bir süre boyunca teorik açıdan görece zayıf kalmıştır. Bu konudaki ilk teorik sınıflandırma girişimlerinden biri, Donsbach ve Patterson (2004) tarafından yapılmış olup Batı demokrasileri için iki temel rol boyutu belirlemiştir: pasif vs. aktif roller ve nötr vs. savunucu roller. Daha küresel olarak kapsayıcı bir yaklaşım ise Hanitzsch (2007) tarafından önerilmiştir. Hanitzsch, gazetecilik rollerini üç ana boyutta sınıflandırmıştır. Müdahalecilik (Interventionism), gazetecilerin belirli bir misyon izleme ve belirli değerleri teşvik etme derecesini yansıtır. Bu boyut iki tür gazeteci arasındaki ayrımı belirtir: bir tarafta sosyal olarak angaje, kararlı ve motive olmuş, diğer tarafta ise objektiflik, tarafsızlık ve yansızlığa adanmış, mesafeli ve ilgisiz gazeteciler yer alır. Güç mesafesi (Power distance), gazetecinin toplumdaki iktidar odaklarına karşı konumunu ifade eder. Bu boyutun bir ucunda, klasik “bekçi köpeği” gazeteciliği yer alırken bu gazeteciler iktidar sahiplerini denetlerler. Diğer tarafta ise, “sadık” veya fırsatçı gazeteciler, kendilerini daha çok iktidar elitlerinin iş birliği yaptığı “ortaklar” olarak görme eğilimindedirler. Pazar odaklılık (Market orientation), izleyicilerin vatandaş olarak mı yoksa tüketici olarak mı ele alındığını yansıtır. Bu boyut, hedeflerini piyasa

mantığına tabi kılan gazetecilik kültürleri ile politik bilgilendirme, seferberlik ve bilgili bir vatandaş yaratmayı vurgulayan gazetecilik kültürleri arasındaki ayrımı ifade etmektedir (T. Hanitzsch, 2017).

Gazeteciliğin profesyonel rollerin davranışsal yönüne karşılık gelen uygulamalı rol performansı (T. Ö. Hanitzsch, Henrik, 2020, s. 113) son yıllarda araştırmacıların ilgi odağındaki konular arasında yer almaktadır (Carpenter, Boehmer, ve Fico, 2016; Hellmueller ve Mellado, 2015; Mellado ve Van Dalen, 2014). Rol performansı kavramı, gazetecilerin gazetecilik rolü hakkındaki inançları ile haber üretme pratiği arasındaki bağlantıya odaklanmaktadır (Hellmueller ve Mellado, 2015). Bireyler, rol yönelimleri ile rol performansları arasında tutarlılık arayışında olduklarından, gazeteciler genellikle benimsedikleri bilişsel rollerle uyumlu olan rolleri icra etme eğilimindedirler (Tandoc Jr, Hellmueller, ve Vos, 2013). Ancak süreç haber üretiminin bağlamsal koşullarına göre şekillenmektedir. Gazeteciler, dışsal kısıtlamaların editoryal özerkliklerini sınırladığı durumlarda, mesleki fikirlerini tam anlamıyla hayata geçiremeyebilirler (Reich ve Hanitzsch, 2013; Shoemaker ve Reese, 2013). Nitekim, birçok araştırma gazetecilerin idealleştirdikleri roller ile pratikte icra ettikleri roller arasında bir boşluk olduğunu ortaya koymuştur (Mellado ve Van Dalen, 2014; Tandoc, Hellmueller ve Vos, 2013).

T. Ö. Hanitzsch, Henrik (2020) gazeteciliğin rol performansının ikinci kolu anlatsal rollerdir. Anlatsal gazetecilik rolleri, gazetecilerin pratikte yürüttükleri rollere ilişkin öznel algıları ve ifade etme biçimlerini kapsamaktadır ve gazetecilerin bilişsel donanımları aracılığıyla filtrelenmekte ve nihayetinde normatif beklentiler ve bilişsel arka plan çerçevesinde yeniden yorumlanmaktadır (T. Hanitzsch ve Vos, 2017; T. Ö. Hanitzsch, Henrik, 2020). Örneğin pek çok Batı toplumunda, tarafsız yayıncılığın yüksek bir profesyonellik standardı olarak yaygınlığı, gazetecileri bu standardı karşılayamadıklarında bile bu rolü retorik olarak vurgulamaya zorlamaktadır. Bu anlamda, anlatsal rol performansı gazeteciler, haber kaynakları ve izleyicileri arasındaki söylemsel ilişki bağlamında değerlendirilebilir (Berkowitz, 2019). Zelizer (2004), gazetecilik mesleğinin icrasına ilişkin “iyi gazetecilik” ve “iyi gazeteciler” hakkında yaratılan mitler ve hikâyelerin birbirini izleyen gazeteci kuşakları tarafından miras alındığını vurgulamıştır. Bu hikâyelerden bazıları, sinemadaki gazetecilik temsilleri aracılığıyla da sonraki gazeteci nesilleri için profesyonel kültürün itici güçleri hâline gelmiştir. Gazetecilik anlatıları normatif ve bilişsel rol yönelimleri hakkındaki söylemleri beslemektedir. Gazetecilerin rutin çalışma ortamında gazetecilik pratiğine ilişkin algılar, gazetecilik kültürünü pekiştirmekte ve yerleşik normları güçlendirmektedir.

Gazetecilik rolleri ve mesleki kimlik, gazetecilik kültürünün ve kimliğinin yeniden üretildiği ve tartışıldığı söylemsel alanlarda şekillenir. Gazetecilik ideolojisi ve profesyonellik anlayışı, gazetecilerin toplumsal rollerini nasıl algıladıklarını ve ifade ettiklerini belirler. Bu bağlamda, gazetecilik rolleri toplumsal olarak müzakere edilen ve sürekli değişen yapılardır. Bu değişken yapı, gazeteciliğin dinamik doğasını ve mesleki kimliğin anlaşılmasında önemlidir.

4. Yöntem

Bu çalışmada, *Fi* dizisinde gazetecilik mesleğinin temsilini, olay örgüsü içinde farklı pozisyonlardaki gazetecilerin mesleki temsilleri, somut mesleki davranışların göstergeleri olan gazetecilik pratikleri ve gazetecilik rolleri tematik olarak analiz edilmiştir. Tematik analiz, verilerdeki ana temaları ve anlamları belirleyerek belirli bir bağlamda belirli kavramların ve rollerin nasıl ortaya çıktığını analiz edilmesini sağlamaktadır.

Veri toplama süreci boyunca her bölümdeki gazetecilikle ilgili sahneler metne dökülerek analiz için hazırlanmıştır. Veri analizi, tematik analiz prosedürüne (Braun ve Clarke, 2006) dayanmaktadır. Gazetecilikle ilgili sahnelerdeki diyaloglar kodlanmış ve ana temalar belirlenmiştir. Daha sonra dizi içeriği ve teorik çerçeve ışığında gözden geçirilerek düzenlemeler yapılmış, alt temalar belirlenmiş ve son aşamada da dizideki gazeteci karakterlerin analizi yapılmıştır.

Tematik analiz zengin ve çok boyutlu bir medya içeriğinde, karmaşık verilerin sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyarak (Creswell, 2021) karakter temsillerinin derinlemesine anlaşılmasını mümkün kılmıştır. Bu yöntem, verilerdeki örüntüleri ve anlamları belirlemeye yönelik bir yaklaşımdır (Nowell, Norris, White, ve Moules, 2017) ve *Fi* dizisindeki gazeteci Özge Egeli karakteri ve ilişkili olduğu ortam içindeki diğer gazetecilerin gazeteciliği temsili belirli temalar etrafında incelenerek mesleki kimliği, etik değerleri, toplumsal rolü ve kişisel özellikleri gibi farklı boyutlarda detaylı bir şekilde ele alınmasını sağlamıştır.

Niteliksel veriler üzerine kurulu olan bu analiz, diyaloglar, sahneler ve karakter etkileşimleri gibi unsurların etkili bir şekilde incelenmesi açısından da uygun bir yöntemdir ve verilerin daha anlamlı ve derinlemesine yorumlanmasını (Creswell, 2021) sağlamıştır.

Araştırma kapsamında, *Fi* dizisinin 10 ve 12 bölüm olarak iki sezon yayınlanan dizinin tüm bölümleri izlenmiştir. İlk sezonu 60-75 dakika arasında, ikinci sezonu 65-90 dakikalık değişen sürelerde yayınlanan dizide, ana gazeteci karakter başta olmak üzere, editör, diğer muhabirler ve medya şirketi sahibi olmak üzere se-

naryonun akışı içerisindeki gazetecilik rolleri incelenmiştir. Gazetecilik mesleğine ilişkin sahnelerin iki sezon boyunca, her bölümde 8-15 dakikalık sürelerde dizide yer alması, dizinin ana konusu olmamakla birlikte olay örgüsü içinde gazetecilik rollerinin temsil açısından yeterli veriyi sağlayabilecek boyuttur.

5. Bulgular ve Değerlendirme

Dizide gazetecilik dört ana tema ve bu temaların alt kümeleri çerçevesinde incelenmiştir. Temalar ve alt temalar Hanzich ve Vos'un (2017) gazetecilik rollerinin normatif, bilişsel, pratik ve anlatsal boyutlarının farklı bileşenlerinin yansımalarına sahip olan gazeteciliğin mesleki temsilleri, somut mesleki davranışlar, toplumsal roller ve kişisel özellikler olarak belirlenmiştir. Mesleki temsiller teması muhabirler, editörler, programcılar ve medya patronu olarak alt temalara ayrılmıştır. Her bir alt tema, mesleki rol performanslarının farklı pozisyonlardaki yansımalarına karşılık gelmektedir. Mesleki pratikler teması haber toplama, doğrulama ve yayınlama olmak üzere üç alt temaya ayrılmıştır. Mesleki pratikler, gazeteciliğin normatif ve bilişsel rol yönelimlerinin somut yansımalarına karşılık gelmektedir. Gazeteciliğin normatif rol yönelimlerinin bir ifadesi olan gazeteciliğin toplumsal rolleri teması bilgilendirme, kamuoyu oluşturma ve harekete geçirme alt temalarına ayrılarak değerlendirilmiştir. Normatif rol yönelimlerinin rol performansını nasıl etkilediği, nasıl yansıdığı ya da hangi nedenlerin bu rol yönelimlerinden uzaklaştırdığı incelenmiştir. Son tema olan kişisel özellikler mesleki ve bireysel özellikler alt temaları gazetecinin isteklerini, amaçlarını ve tutkularını yansıtan bilişsel rollerinin bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir. Anlatsal rolleri ise gazeteciliğin, gazetecilik kültürünün ve kimliğinin genel anlamdaki temsili ve yeniden ürettiği, korunduğu ya da mesleki pratiklere ilişkin dönüşümlerin nasıl yansıtıldığını kapsayacak biçimde ele alınmıştır.

5.1. Normatif Rollerin Temsili

Normatif roller, gazeteciliğin toplumu bilgilendirme, kamu yararına hizmet etme, etik değerlere bağlı kalma ve güç sahiplerini denetleme görevlerini içerir. Ana gazeteci karakter, bu rolleri yerine getirme çabası dikkat çeker. Bir magazin muhabiri olan gazetecinin, genel olarak magazin gazeteciliğinin sıra dışı bir örneği olarak temsil edildiği söylenebilir. Magazin gazeteciliği, sanatçılar, şarkıcılar, sporcular, iş insanları, oyuncular gibi ünlülerin hayatları hakkında toplumun merak ettiği inanan ya da bir şekilde merak uyandırılan haberlere odaklanır. Bu çerçevede, ünlülerin evlilik, aşk, ayrılık gibi ilişkileri, sosyal faaliyetleri, davetleri, kutlamaları magazin haberlerinin öne çıkan konulardır. Ancak ana karakter, bu tür gazetecilik pratiklerinin ötesine geçerek, daha derinlemesine bir yaklaşımla hareket eder.

Dizideki ana karakterin magazin muhabirliğinde sıkça karşılaşılan yüzeysel ve sansasyonel yaklaşımlar yerine, yaptığı derinlemesine araştırmalar ve normatif ilkelere bağlılığı, onu sıra dışı bir gazeteci olarak öne çıkarır.

Gazetecilik mesleğinin demokrasi ve kamu yararına hizmet etme rolü de belirgin bir şekilde görülür. Gazetecinin amacı, ana erkek karakterin ünlü bir psikolog ve program sunucusu olarak milyonları iyileştirdiğine dair kamuoyundaki bilinirliğinin bir yanılısına olduğunu ortaya çıkarmaktır. Erkek başrolün gerçekte kim olduğuna ilişkin iddiasını doğrulayacak hastane arşivi, nüfus bilgileri gibi resmi belge ve kayıtlara erişmeye çalışması, eski sevgilisini ekrana çıkararak ona uyguladığı şiddeti görünür kılma çabası, toplumun doğru bilgiye erişimini sağlamanın yanı sıra kamuoyu oluşturmayı da hedefler. Bir gazeteci olarak erkek ana karakterin zarar verdiği insanları araştırması ve onların hikâyelerini ortaya çıkarması, gazeteciliğin kamu yararına hizmet etme rolünü temsil eder. Dizinin üçüncü bölümünde söylediği “Geçmiş asla geçmez ki tabii ki insanlar kendine yeni bir hayat kurabilir, yeni bir insan olabilir ama milyonlara yalan söyleyip başka biri gibi davranmak korkunç bir şey. Bunun bir bedeli olmalı. Her gün insanlara ahkam kesiyor televizyonda ama kendi geçmişini saklıyor. Bu yalancılık iki yüzlülük insanları aldatıp duruyor. Benim tek derdim gerçekleri ortaya çıkarmak ve herkese göstermek” sözleri haber niteliği taşıyan ve kamu yararına olan bilgileri toplama, filtreleme ve yayınlama olarak tanımlanan gazeteciliğin toplumsal rolünün bir ifadesidir.

Güç sahiplerini denetleme ve hesap sorma görevi, gazetecinin mesleki pratiği yerine getirirken benimsediği normatif rollerin birer yansıması olarak öne çıkmaktadır. Dizide, gazeteci karakterin ana karaktere sorduğu ve tüm gerilimli süreci başlatan sorunun sonrasında işini kaybetmesi, iktidar odaklarının gücünün ve etkisinin yanı sıra gazeteciliğin içinde bulunduğu kurumsal yapının temsil ettiği normları da sorgulamaktadır. Bu bağlamda, gazetecinin kararlılığı ve cesareti, gazetecilik mesleğinin toplumda oynadığı kritik rolü vurgulamaktadır.

Ana gazeteci karakter, normatif gazetecilik rollerini benimsemiş bir gazetecinin mesleğini icra ederken aldığı tehditler, engellemeler, maddi sıkıntılar ve kişisel mücadelelere karşı duruşu ile izleyicilere gazeteciliğin toplumsal sorumluluklarını ve önemini hatırlatır. Toplum bilgilendirme, kamu yararına hizmet etme, etik değerlere bağlı kalma ve güç sahiplerini denetleme gibi normatif rollerin ana gazeteci karakter üzerinden işlenmesi ile “F1” dizisi gazetecilik mesleğine dair dikkat çekici temsillerinden bir olarak değerlendirilebilir. Gazeteci karakter, gazeteciliğin toplumsal sorumluluğunu ve etik değerlerini güçlü bir şekilde yansıtarak, izleyicilere derinlemesine bir gazetecilik anlayışı sunmaktadır.

5.2. Bilişsel Rollerin Temsili

Gazetecilerin bilişsel rol yönelimleri, meslekleri gereği sosyalleşme süreçleri sonucunda benimsedikleri değerler, tutumlar ve inançlar olarak tanımlanabilir. Normatif roller, genellikle gazetecilere dışarıdan dayatılırken, bilişsel roller bireysel arzularını, mesleki hedeflerini ve yaptıkları iş aracılığıyla gerçekleştirilmeyi amaçladıkları iletişimsel amaçları temsil eder. Bu arzular genellikle bilinçaltında şekillenir ve gazetecilerin normatif beklentileri içselleştirmeleri sonucunda ortaya çıkar. Gazetecilerin mesleki sosyalleşmesi, kıdemli meslektaşlarının ortak hedefleri paylaştığı ve belirli mitler ve hikâyeler üzerine kurulu bir topluluk içinde gerçekleşir (Gravengaard ve Rimstad, 2014). Bu süreç normatif rol yönelimlerinin karşılık geldiği “böyle yapılmalı” yaklaşımından “yapılması gereken şekilde” yapmaya dönüştüğü bir süreçtir (Schudson, 2008).

“F” dizisinde gazeteci karakterin mesleki temsili, bilişsel roller ve alt temalar çerçevesinde değerlendirildiğinde, gazeteciliğin mesleki tutkular ve inançlar, haberi doğrulama ve araştırma süreçleri, etik ikilemler gibi unsurlar dikkat çekmektedir. Dizide temsil edilen bilişsel gazetecilik rolleri normatif rollerle uyumludur. Dizide, gazeteciliğin bilişsel rollerinin bireysel düzlemdeki en çarpıcı örneği bölümde magazin dergisinin editörü ile arasında geçen tartışmada görülmektedir. Başrol oyuncusu hakkında güvenilir bir kaynaktan duyduğu iddiayı ertesi gün yapılacak röportajda sormak için editörünü ikna etmeye çalışır.

Editör: Özge, tutturdun adamın geçmişi diye saçma sapan şeyler anlatmaya başlama yine...

Gazeteci: Aylin, oradan bir şey çıkacak. Sağlam bir şahidim var. Ben sana kanıt getireceğim, sen basacağına söz ver. Ben sana kanıt getireceğim söz veriyor musun?

Editör: Yeter Özge! Bir bu anlattıklarının doğru olup olmadığı bile meçhul. Diyelim ki doğru, bunları soramazsın, yazamazsın, basamazsın!

Gazeteci: Neden? Doğru olduğunu ispatlayacağım diyorum. Aylin, izin ver araştırayım, araştırmama izin ver.

Aylin: Asla vermem!

Bu diyalogda, editör, Hanzich’in (2017) “güç mesafesi” olarak belirlediği ve gazetecinin toplumdaki iktidar odaklarıyla veya elitlerle iş birliği içinde, onları ortakları olarak gören bilişsel rolü temsil etmektedir. Diğer uçta ise ana gazetecinin temsil ettiği, iktidar sahiplerini denetleyen bekçi köpeği rolü yer almaktadır.

Gazeteciliğin bilişsel rol yönelimine ilişkin dizideki bir diğer örnek, ikinci sezonun ikinci bölümünde görülmektedir. Başroldeki karakterin akıl hastanesinde yattığına ilişkin bilgileri araştırırken onun gerçek kimliğine ilişkin yeni ipuçları, birlikte çalıştığı asistanın ölümü ve ardından aldığı tehditler sonrasında güç odaklarına karşı kendisini zayıf hissetmesiyle girdiği ağır depresyonun ardından gazeteciliği “oyunun kurallarına göre oynamaya” karar verir. Bu kararı, “Her şeyi kaybetmek istemiyorum. Özgür olmak istemiyorum. Başka birisi olacağım ben artık!” diyerek sabah yayınlanan magazin programında sunucu olarak çalışmaya başlar. Üç bölüm boyunca magazin gazeteciliğinin sansasyonel yöneliminin vurgulandığı sahneler dikkat çekmektedir. Magazin programı, ilk sezonda temsil ettiği normatif ve bilişsel rol yönelimlerinin zıddına karşılık gelmektedir. Programda yayınlanmak üzere kanaldaki muhabirin çektiği başrol karakterinin fotoğrafını programda yayınlamaması, hatta götürüp ona teslim etmesi magazin dünyası içinde kalmanın güç odaklarıyla ortaklık kurmaktan geçtiğine yönelik anlayışı temsil etmektedir. Gazeteci karakter ve programın muhabiri ile arasında geçen diyalog şöyledir:

Muhabir: “Sen ne biçim bir insan olmuşsun yaa? Bu sen misin Özge?”

Gazeteci: “Nasıl bir insan, başarılı mı? Parasız, işsiz, yalnız kalmak istemeyen insan. Evet, benim. Bak Ata! Bir daha o çukurun dibini görmeyeceğim. Kararımı verdim. Yanımda olursan sana faydası olur, karşımda olursan ezer geçerim.”

Ancak başrol karakterinin eski sevgilisi ile ilgili bilgiler kendisine bilmediği bir kaynak tarafından ulaştırıldığında mücadelecilik kimliğine geri dönecek, sansasyonel gazetecilik ve yaygın olan magazin basını pratiklerinden uzaklaşacaktır.

Bilişsel rollere ilişkin diğer bir çarpıcı sahne, dizinin yirmi birinci bölümünde görülmektedir. Başrol karakterin eski sevgilisini öldürdüğüne ilişkin kamera kayıtlarını savcılığa teslim edip ifade verdikten sonra görüntülerin bir kopyasını ilk bölümde birlikte çalıştığı derginin editörüne götürür. Editörün odasının kapısındaki “yazı işleri müdürü” yazılı isimliğin görüntüsü temsil ettiği bilişsel rolün karşılığında aldığı terfi vurgulanmaktadır. Görüntüleri izledikten sonra aralarında geçen diyalog şöyledir:

Yazı İşleri Müdürü: Ben sana deli dedim.

Gazeteci: Deliymişim, o ayrı.

Yazı İşleri Müdürü: Bunu bana neden getirdin?

Gazeteci: (Yazı işleri müdürüne sarılarak) Herkes bilsin istiyorum. Seni affettim. Her şey için teşekkür ederim.

Ana gazeteci karakterin bireysel istekler ve tutkularını yansıtan ve normatif rollerden

beslenen bilişsel rolleri bu sahnede bir kez daha vurgulanırken ilk sezonda derginin editörü olarak güç odaklarını temsil eden editör gazetecilik performansı kurumsal normların farklı mesleki pozisyonlardaki bilişsel rol yönelimlerini temsil etmektedir.

5.3. Uygulamalı Rol Performansının Temsili

Gazeteciliğin profesyonel rollerin davranışsal yönüne karşılık gelen uygulamalı rol performansı gazetecilerin gazetecilik rolü hakkındaki inançları ile haber üretme pratiği arasındaki bağlantıya odaklanmaktadır (T. Hanitzsch ve Vos, 2017). *Uygulamalı rol performansı* gazetecilerin işlerini icra ederken sergiledikleri somut davranışları ve eylemleriyle gazetecilik rollerinin nasıl yerine getirildiğini analiz eden bir kavramdır. Bu roller, gazetecilerin gazeteciliğin kimliği ve toplumdaki yeri hakkında yürütülen söylemlerdeki konumlarını ifade ettikleri davranışsal bir ifade biçimi olarak yorumlanabilir. Dizide gazeteciliğin uygulamalı rol performansı haber toplama, doğrulama ve yayınlama temaları altında incelenmiştir.

Dizinin ilk bölümünde uygulamalı rol performansının en dikkat çekici örneklerinden biri görülmektedir. Magazin dergisi editörü geçirdiği kaza ile ayağının kırılması nedeniyle başrol karakteri ile yapılacak röportaja ana gazeteci karakter gitmiştir. Röportaj öncesinde editör, o soruyu sormaması konusunda uyarır. Önce uyarıyı dikkate alarak övgü ile yaklaşan sıradan sorularla röportaj başlar ancak ne sorduğu sorular ne de aldığı yanıtlar tatmin edicidir:

Başrol Oyuncusu: Özge Hanım, Özge Hanım'dı değil mi?

Gazeteci: Evet.

Başrol Oyuncusu: Cevabı Google'da olmayan sorularınız var mı? Eğer bir danışan olarak bana gelseydiniz gazetecilik kariyerinizden vazgeçmenizi tavsiye ederdim ama manken ya da model olabilirsiniz, zira fiziğiniz buna müsait. Kaya Bey size soruların cevaplarını gönderecek.

Gazeteci: Evet. Can Bey bir sorun daha var ama siz cevap vermeyi tercih eder misiniz onu bilemiyorum. 21 sene önce Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde 3 yıl boyunca tedavi gördüğünüzü öğrendik. Ne tedavisi gördünüz Can Bey? Google'da bulamadım da cevabını.

Başrol Oyuncusu: Siz şimdi bana milyarları, milyonları iyileştiren psikiyatrist Can Manay'ın akıl hastanesinde yattığını mı iddia ediyorsunuz?

Gazeteci: Yani bununla ilgili bir duyum aldığımı söylüyorum.

Başrol Oyuncusu: Mankenlik ve modellik de yapamazsınız. Sizin kapasitenizi aşar vazgeçtim. Röportaj bitmiştir, çıkabilirsiniz!

Bu röportajın ardından gazeteci işsiz kalmıştır ancak başrol oyuncusunun karanlık geçmişini ve etik dışı davranışlarını ortaya çıkarma amacından vazgeçmemiştir. Bu sahnelerde gazetecinin benimsediği ve birbiriyle uyumlu olan normatif ve bilişsel gazetecilik rolleri pratikteki rol performansına da yansımaktadır. Başlangıçta başrol oyuncusunun akıl hastanesinde yattığına ilişkin duyumunu kanıtlayacak belgelerin peşine düşen gazeteci, dizinin ilerleyen bölümlerinde daha ayrıntılı bilgilere ulaşacak ve her detayı belgelendirmek üzere mücadele edecektir. İkinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerde akıl hastanesi kayıtlarına, hastane çalışanlarının tanıklıklarına ulaşmaya çalışması, kanıt bulmak üzere yeni kaynaklarla iletişime geçmesi, altıncı bölümde başrol karakterin ailesiyle ilgili bilgileri nüfus kayıtlarından doğrulama çabası içindeyken yeni bilgilere ulaşması, yirminci bölümde Çocuk Esirgeme Kurumu kayıtlarını bulması belgelere dayalı olarak bilgiyi paylaşma çabasının örnekleridir. Bu araştırmaları boyunca ana karakterle kişisel çatışması olan medya patronu -ikinci bölümden sonra gazetecinin haberlerini yayınlama çabası ile iş birliği yaptığı ve kendisinin de patronu olan- sahip olduğu gücü kullanarak gazetecinin bilgi ve belgelere ulaşmasına yardım etmiştir.

Uygulamalı rol performansının bir diğer yansıması gazeteci haber kaynağı ilişkisinde görülmektedir. Gazeteciyi, başrol karakterine yönlendiren ilk haber kaynağı, annesi hastayken yardımcı olan ve 'teyze' diye hitap ettiği emekli hemşiredir. Başrol karakterin hastanede yattığına dair kanıtlara ve tanıklara onun aracılığı ile ulaşacaktır. Haber takibinde öne çıkan diğer kaynak aralarındaki ilişki giderek kişiselleşen ve sonunda sevgilisi olan medya patronudur. Medya patronu ve gazeteci ilişkisi dizide gazeteci karakterle hem mesleki karşılıklı çıkara dayalı hem duygusal hem de kişisel yönleriyle çok boyutlu ve karmaşıktır. Medya patronu aynı zamanda başrol karakterin programlarının yayımlandığı televizyonun da sahibidir. Ancak dizinin ilerleyen bölümlerinde medya patronunun farklı sektörlerde de faaliyetleri olan bir iş adamı olduğu görülmektedir. Gazeteci ve medya patronunun ilk karşılaşması gazetecilik etiğinin dizideki sınamalarından biridir. Medya patronu, başrol karakter hakkındaki bilgileri kendisine vermesi karşılığında gazeteciye on bin dolarlık para teklif eder. İşsiz kalan ve zor durumda olan gazeteci parayı reddeder, ondan yüzde kırk dokuz ortak olacağı ve haberlerin yayınlanacağı bir internet sitesi yatırımı yapmasını ister. Haberlerini yayınlayacağı internet sitesi karşılığında başrol karakterle ilgili hazırlayacağı dosyayı paylaşacaktır. Ancak bu yatırımı yapan medya patronu gazetecinin çalıştığı dergide karşılaştığı kurumsal sıkıntıların yeni temsilcisi olacak, haberlerin sitede yayınlamasına izin vermeyecektir. Bununla birlikte, gazetecinin haber araştırması ve bilgilere ulaşmasında ona yardımcı olan en önemli karakterlerden de biridir. Dizinin ikinci sezonunda başrol karakter ile medya patronu arasındaki husumetinin nedenleri ortaya çık-

tıkça medya patronunun da sırları açığa çıkacak, gazetecinin mesleki kimliği ile özel yaşantısı arasındaki dengeyi kurmasını zorlaştıracaktır. Buradaki ilişki dengesi insan olarak gazeteci imgesi ile mesleki temsil arasındaki dengenin kurulmasında gazetecinin yaşadığı çelişkileri de simgelemektedir.

Medya patronunun kişisel gücü ve otoritesi ile ulaştığı başrol oyuncusunun eski sevgili ile ilgili bilgileri gazeteciye ulaştırdığı ikinci sezonun ikinci bölümünde eski sevgili, önemli haber kaynaklarından birisi olarak öne çıkmaktadır. Gazeteci bu kez gazeteci kimliğini gizlemeden ona yaklaşır ve ekrana çıkarak kendisine yapılanları anlatması için onu ikna eder. Bu ikna çabası dizinin kadına yönelik şiddet konusunda gazetecinin sosyal sorumluluğuna yapılan vurgunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Gazetecilerin mesleki tutku ve inançları, onların toplumsal rollerini ve mesleki kimliklerini nasıl algıladıklarını belirler (Deuze ve Witschge, 2018). Gazeteci karakter, derinlemesine araştırma yaparak ve bilgi toplayarak haberin doğruluğunu teyit etmeye çalışır. Haber toplama pratiği, kaynaklarla ilişkileri ve haberi yayınlama çabaları, onun gazetecilik pratiğinin temel unsurlarını yansıtmaktadır. Bununla birlikte bilgilere ulaşmak için sıklıkla gazeteci kimliğini gizlemesi, örneğin, nüfus kayıtlarına ulaşmaya çalışırken memuru aynı kursta olduklarına, onu hatırlamadığına şaşırdığını söyleyerek ikna etmeye çalışması; başrol karakterin nüfusta kayıtlarında görülen ancak ölmüş olan aile yakınına kendisini avukat olarak tanıtır ve bilgiye ulaşması gibi eylemleri, filmlerdeki gazeteci temsillerinde sıklıkla rastlanan dedektif gazeteci rolünün de bir örneğidir.

Gazeteci karakterin, gazeteciliğin profesyonel rollerinin davranışsal boyutuna karşılık gelen (Hanitzsch, 2020, s. 113) ve gazetecilerin gazetecilik rolüne dair inançları ile haber üretme pratiği arasındaki ilişkiye odaklanan (Hellmueller ve Mellado, 2015) rol performansı çerçevesinde yapılan analiz uygulamalı rol performansının gazeteciliğin haber toplama ilkeleri bağlamında etik ilkeler ile çelişen yanlarına rastlanmaktadır. Bunun, gazetecilik filmlerin genel anlatsal özellikleri ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Gazeteci karakterin, farklı kimliklere bürünerek yaptığı haber araştırmaları, etik olmayan yollarla medya patronunun bilgisayarını takip etmesi gibi pratikler filmlerde sıklıkla karşılaşılan dedektif ve kahraman gazeteci temsili bir uzantısı olarak değerlendirilebilir.

5.4. Anlatsal Rollerin Temsili

“*F1*” dizisinde ana gazeteci karakter, gazeteciliğin anlatsal rollerini güçlü bir şekilde yansıtmaktadır. Anlatsal roller, gazetecilerin kişisel hikâyeleri, mesleki kimlikleri ve kişisel özelliklerinin bütünleşmesi, kamuoyu ve kişisel imajları üzerindeki

etkilerini içerir ve onların mesleki kimliklerini ve toplumsal rollerini nasıl algıladıklarını belirler (Hanitzsch, 2020).

Gazetecinin kişisel hikâyesi, onun mesleki kimliğini ve gazetecilik pratiğini derinden etkileyen ipuçları içermektedir:

“Babam, annemin katiliydi... Yani, ruhsal olarak diyorum tabii ki. Söylediği her şey yalanmış. Verdiği sözler, sevgi işi, parası kirliymiş, başka bir kadınla evi varmış. Ondan iki tane çocuğu varmış. Annem dayanamadı bütün bunlara. Bu dünyada üzüntüden ölmek diye bir şey var.” Sözleri yalan üzerine kurulu ilişkilere karşı olan tepkisinin ve gerçeği ortaya çıkarma dürtüsünün kaynağında yer almaktadır. “Gerçi babam tabii ki Can’ın yanında amatör kalıyor. Adam milyonları kandırıyor, Bir katil, televizyonda ülkenin psikolojisini analiz ediyor Can Manay. O saçma sapan kişisel gelişim palavralarıyla bayağı milyonlara kötülüğü dokunuyor. Yani anlayacağın bu mesele benim için bayağı kişisel. Beni bu konun dışında tutman mümkün değil.”

sözleri kişisel hikâyesinin gazeteci kimliği ile olan bağının ifadesi olarak değerlendirilebileceği gibi insan olarak gazeteci temsilinin de bir örneğidir.

Dizi boyunca gazetecinin amacı, ünlüleri programına konuk ederek onların hayatlarındaki travmaları canlı yayında yaptığı terapiyle ve kişisel gelişim üzerine yaptığı konuşmalarla yaygın bir toplumsal etkiye sahip psikolog ve program yapımcısı başrol oyuncusunun gerçek kimliğini kamuoyu ile paylaşmaktır. Dizinin üçüncü bölümünde:

“Geçmiş asla geçmez ki! Tabii ki insanlar kendine yeni bir hayat kurabilir, yeni bir insan olabilir ama milyonlara yalan söyleyip başka biri gibi davranmak korkunç bir şey. Bunun bir bedeli olmalı. Her gün insanlara ahkâm kesiyor televizyonda ama kendi geçmişini saklıyor. Bu yalancılık, iki yüzlülük insanları aldatıp, oynuyor. Benim tek derdim gerçekleri ortaya çıkarmak ve herkese göstermek.”

sözleri ile ifadesini bulur.

Gerçekleri yayınlayarak izleyici ile paylaşmanın yollarını sürekli arayan gazeteci başrol oyuncusunun eski sevgilisini ikna etmeye çalışır:

“Hep kötüler mi kazanacak? Bu adam can yakıp elini kolunu sallaya sallaya dolaşacak mı? Bu kadar mı? Can Manay insanlara, kadınlara bile isteye zarar veren bir adam. Benim hayatımı mahvetti. Arkadaşım onun yüzünden öldü. Bugün başka bir kadının canını yaktı, yarın başkasının yakacak. Bana yardım et. Ben sana yardım etmeye hazırım.”

Onu canlı yayına çıkarma isteği de bunun bir göstergesidir. “Ama ben sana söz veriyorum, bir yolunu bulacağım ve seni o canlı yayına çıkaracağım. O zaman her-

kes sesini duyacak ve Duru da seni dinleyecek.” Onu, canlı yayına çıkarmasının sonuçlarına da hazır. “Bugün bu iş biter ama ben de işsiz kalırım.”

Ana gazeteci karakterin mesleki kimliği, onun kişisel özellikleriyle bütünleşir. Adalet arayışı, dürüstlük ve cesaret. Medya patronu, ile aralarında geçen diyalog mesleki kimliğinin yansımasının çarpıcı örneklerinden biridir:

Medya Patronu: Özge, sen o soruyu sormasaydın ben ne olduğumu öğrenmeyecektim. Ne zamandır soracağım. Sen niye öyle durup dururken, hiçbir sebep yokken Can Manay’a gidip, “Akıl hastanesinde mi yatınız?” diye sordun? Bu ana kadar sana bir zararı dokunmamıştı.”

Gazeteci: “Ne önemi var, illa bana mı zarar vermesi gerekiyor? Kötü işte kötü. Hem de bir insanın olabileceği en kötü tür. Erdem kılığına girmiş, iyilik maskesi takmış bir kötülük”.

Bu yanıt, gazeteciliğin temel amaçlarından olan kamuoyunu bilgilendirme ve denetleme işlevine vurgu yapar. İkinci sezonda magazin programı yaptığı bölümlerin dışında, magazin gazeteciliğinin olağan haber akışının ve sansasyonel, dedikoduya dayalı, eğlendirme amaçlı yayıncılık yaklaşımının dışında bir performans sergilemiştir. Magazin programındaki performansı ise magazin gazeteciliğine yönelik eleştirel bir temsil olarak değerlendirilebilir.

Ana gazeteci karakterin, editöre teslim ettiği görüntülerin televizyonda yayınlandığını alışveriş yaptığı markette görmüştür. Haberi izleyen diğer insanların değerlendirmeleri gazetecinin görevini yapmasıyla kamuoyunda değişen algının bir göstergesi olarak dikkat çekmektedir. Gazeteci amacına ulaşmıştır.

Dizi, temsil edilen dergi editörünün hem ilk bölümde hem de son bölümdeki yaklaşımı ise Löfgren Nilsson ve Örnebring (2016) üzerinde durduğu, “Gazeteciler asıl rollerinin vatandaşların ihtiyaç duydukları bilgiyi sağlamak olarak görebilirler ancak geniş kitlelere ulaştırmada iktidar sahipleri veya medya üzerindeki şirket kontrolleri gibi engeller nedeniyle bu rolü yerine getiremeyebilirler. Gazeteciler için bu durum istisnadan ziyade kuraldır.” saptamasının bir yansıması olarak dikkat çekmektedir. Ana gazeteci karakterinin benimsediği roller, onun gazetecilik mesleğindeki başarılarını ve toplumsal etkisini yansıtır. Ana gazeteci karakter, gerçeklerin peşinde koşan, güçlü ve cesur gazeteci temsiline, editör ise kurumsal bir yapı olarak medyanın siyasal, toplumsal ve iktisadi sistem içerisindeki pozisyonuna karşılık gelmektedir.

Hanitzsch (2020), Mellado ve Van Dalen (2014), ve Tandoc Jr. vd. (2013) gibi araştırmalar, gazeteciliğin anlatsal rollerinin, kişisel hikâyeler, mesleki kimlik ve kişisel özelliklerin bütünleşmesi, kamuoyu ve imaj üzerindeki etkileri içerdiğini vurgular.

Dizideki gazeteci karakterler, bu unsurları yansıtmaktadır. Gazeteciliğin toplumsal sorumluluklarını ve mesleki etik değerlerini koruyarak, ana gazeteci karakterin anlatsal roller çerçevesinde gerçekleştirdiği faaliyetler, onun gazetecilik pratiğini daha anlamlı ve etkili kılmıştır. Zelizer (2004), gazetecilik mesleğinin uygulanmasıyla ilgili olarak “iyi gazetecilik” ve “iyi gazeteciler” hakkında oluşturulan mitlerin ve hikâyelerin, birbirini takip eden gazeteci kuşakları tarafından miras alındığını belirtmiştir. Dizide ana gazeteci karakter ile temsil edilenin bu bağlamda gelecekteki gazeteci nesiller için profesyonel kültürün itici örneklerinden biri olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, dizide gazeteciliği temsil eden “kötü gazetecilik” karakterlerinin varlığı da gazeteciliği konu alan filmlerde “iyi” ve “kötü” gazeteci temsilinin yaygın bir örneği olarak izleyiciye sunulmaktadır.

6. Sonuç

Medyanın toplumsal algı ve değerlerin şekillenmesindeki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle televizyon dizileri, geniş kitlelere ulaşarak çeşitli meslek gruplarının ve toplumsal konuların nasıl algılandığını büyük ölçüde şekillendirir. Türkiye’de 2010 yılı sonrasında dizi sektörü giderek büyümüş ve çekilen dizi sayısında önemli bir artış gerçekleşmiştir. Televizyonlarda ve dijital platformlarda yayınlanan dizilerde gazeteci karakterlerine de sıklıkla rastlanmaktadır. Bu makalede incelenen *Fi* dizisi, 2017 yılında dijital bir yayın platformu olan puhutv ve ulusal kanal Show TV’de yayınlanarak geniş bir izleyici kitlesine ulaşmıştır. Toplumun gözündeki gazeteci algısı ve rollerini şekillendiren önemli bir popüler kültür ürünü olan dizilerde gazeteciliğin nasıl temsil edildiğinin incelenmesi gerek basının toplumdaki rolü gerekse son yirmi yılda gazetecilik mesleğinin içinde bulunduğu kriz dikkate alındığında dikkate değer bir araştırma alanıdır.

Bu çalışmada profesyonel bir meslek olarak gazeteciliğin, dizilerde nasıl temsil edildiği sorusuyla yola çıkılmış ancak literatürdeki temsil çalışmalarında sıklıkla başvurulan temsildeki temel kalıplar ve kategorilerin dışına çıkılarak gazeteci kimliğinin inşası üzerine yoğunlaşan literatür çerçevesinde bir değerlendirme amaçlanarak gazetecilik rollerine ve bu rollerin dizilerde nasıl temsil edildiğine odaklanılmıştır.

Gazeteciliğin toplumdaki kimliğini ve rolünü anlamak, gazetecilerin toplumsal ilişkilerini ve mesleklerine yükledikleri anlamları incelemek açısından önemlidir. Profesyonellik, bağımsızlık ve tarafsızlık gibi değerlerin yanı sıra gazeteciliğin temel ilkelerini ve etik sorumluluklarını içerir. Normatif ve bilişsel roller gibi kavramsal çerçeveler, gazeteciliğin mesleki kimliğinin ve toplumsal rollerinin nasıl şekillendiğini açıklamaktadır. Normatif roller, gazetecilerin toplumu bilgilendirme

ve kamu yararına hizmet etme gibi toplumsal beklentileri ifade ederken, bilişsel roller, gazetecilerin mesleki sosyalleşme süreçlerinin bir sonucu olarak benimsedikleri tutumları ve inançları kapsar. Ana gazeteci karakter bir magazin muhabiri olmasına rağmen ünlülerin sansasyonel hayatlarına ilişkin eğlence ve boş zaman geçirme odaklı magazin gazeteciliği pratiklerinin dışında bir kimliği temsil etmektedir. Dizide “milyonları iyileştiren psikiyatrist” olarak kendisini tanımlayan psikolog ve çok izlenen tv programcısı başrol karaktere ilişkin gerçekleri açığa çıkarma ve kamuoyunu bilgilendirme rolüne yönelik gazetecik kimliğinin inşasında önemli olan normatif rollerin güçlü bir temsili sergilemektedir. Bu yönüyle de normatif gazetecilik rollerini benimsemiş bir gazetecinin mesleğini icra ederken aldığı tehditler, engellemeler, maddi sıkıntılar ve kişisel mücadelelere karşı duruşu ile izleyicilere gazeteciliğin toplumsal sorumluluklarını ve önemini hatırlatmaktadır.

Gazetecilerin mesleki sosyalleşme süreçlerinin sonucunda benimsedikleri değerler, tutumlar ve inançlar olarak tanımlanan bilişsel roller, onların bireysel arzularını, mesleki hedeflerini ve yaptıkları iş aracılığıyla gerçekleştirmeyi amaçladıkları iletişimsel amaçları ifade etmektedir. “F” dizisinde ana gazeteci karakter, gazeteciliğin mesleki tutkular ve inançlar, haberi doğrulama ve araştırma süreçleri, etik ikilemler çerçevesinde incelenmiş ve temsil edilen bilişsel gazetecilik rollerinin normatif rollerle uyumlu bir temsili olduğu görülmüştür. Ana gazeteci karakterin bireysel istek ve tutkularının yansıtılmasında ana akım magazin gazeteciliği ve editör ve yazı işleri müdürü gibi diğer gazetecilerle olan diyaloglarında açığa çıkmaktadır. Bu yönüyle dizi, magazin gazeteciliğinin içinde bulunduğu duruma da eleştirel yaklaşımın da bir temsilidir.

Gazeteciliğin profesyonel rollerin davranışsal yönüne karşılık gelen uygulamalı rol performansının analizinde gazetecilerin gazetecilik rolü hakkındaki inançları ile haber üretme pratiği arasındaki bağlantıya odaklanılmış ve mesleğin icrasındaki somut davranış ve eylemler incelenmiştir. Ana gazeteci karakterin sorduğu sorular, yaptığı araştırmalar, haberi doğrulama pratikleri, ulaştığı bilgileri yayınlayacak mecra arayışı gibi somut eylemleri ve güç odaklarıyla mücadeleleri bu çerçevede değerlendirilmiştir. Uygulamalı rol performansının gazeteciliğin haber toplama ilkeleri bağlamında normatif bağlamda, etik ilkeler ile çelişen yanlarına rastlanmıştır.

Gazeteciliğin anlatsal rolleri, mesleğin pratikte nasıl icra edildiğine dair öznel algıları ve bu algıların kamuoyu üzerindeki etkilerini içerir. Gazetecilik rolleri, dinamik ve sürekli değişen yapılar olup gazetecilerin mesleki kimliğinin evriminde ve gazetecilik kültürünün yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynar. Gazeteciliğin temel amaçlarından olan kamuoyunu bilgilendirme ve denetleme işlevi sıklıkla vurgulanmış, ana gazeteci karakterinin benimsediği normatif rollerin ve rollerin pratiğe yan-

sımaları sergilenmiştir. Gazeteciliğin anlatsal rollerinin temsilinin en dikkat çekici kareleri ana gazeteci karakter ve editör/yazı işleri müdürü arasında geçen diyaloglarında görülmüştür. Ana gazeteci karakter gerçeklerin peşinde koşan, güçlü ve cesur gazeteci temsiline, editör ise kurumsal bir yapı olarak medyanın siyasal, toplumsal ve iktisadi sistem içerisindeki pozisyonuna karşılık gelmektedir.

Fi dizisinde gazeteciliği temsil eden farklı pozisyonlardaki gazeteci karakterler, bu karakterlerin ilişki ağları, gazetecilik rolleri açısından toplumsal sorumluluğu öncelikli tutan gazetecilerin önemine ve gerekliliğine dikkat çekilmekle birlikte mesleğin güç ilişkileri, toplumsal bağlam ve kurumsal yönelimler açısından gazeteciliğin sorunlu yanlarını da yansıtmaktadır.

Bununla birlikte dizide temsil edilen gazetecilik pratikleri temsillerinin gerçekte haber medyasını hangi ölçüde yansıttığına yönelik bilgi ve değerlendirme için yeni çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Gazetecilerle gazetecilik rollerine ilişkin yapılacak araştırmalar ve bu araştırmalardan yola çıkarak gerçek gazetecilik pratiği ile kurgu arasındaki paralellik ve karşıtlıklar değerlendirilebilir. Bu tarz bir çalışma gazetecilik mesleğine ilişkin film ve dizilerde sıklıkla işlenen basın özgürlüğü, güç odaklarını denetleme, kamuoyu oluşturma gibi toplumsal rollerin gazeteciliğin “mitsel” anlatsısının yeniden üretilmesindeki etkisini yorumlayabilmek açısından da verimli bir araştırma alanı olabilecektir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Aldridge, M. ve Evetts, J. (2003). Rethinking the concept of professionalism: the case of journalism. *The British journal of sociology*, 54(4), 547-564.
- Arık, E. ve Akgün, H. (2019). Türk sinemasında gazeteci kimliğinin temsili. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*(34), 196-220.
- Barris, A. (1976). Stop the presses!: the newspaperman in American films. (*No Title*).
- Berkowitz, D. (2019). A sociological perspective on the reporter-source relationship. *The handbook of journalism studies*, 165-179.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.

- Carpenter, S. ve Boehmer, J. ve Fico, F. (2016). The measurement of journalistic role enactments: A study of organizational constraints and support in for-profit and nonprofit journalism. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 93(3), 587-608.
- Christians, C. G. (2009). *Normative theories of the media: Journalism in democratic societies*: University of Illinois Pres.
- Creswell, J. W. (2021). *A concise introduction to mixed methods research*: SAGE publications.
- Deuze, M. (2005). What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism*, 6(4), 442-464.
- Deuze, M. ve Witschge, T. (2018). Beyond journalism: Theorizing the transformation of journalism. *Journalism*, 19(2), 165-181.
- Donsbach, W. (1981). Legitimacy through competence rather than value judgments: The concept of journalistic professionalization reconsidered. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 27(1), 47-67.
- Donsbach, W. (2009). Journalists and their professional identities. In *The Routledge companion to news and journalism* (pp. 38-48): Routledge.
- Ehrlich, M. C. (2004). *Journalism in the Movies* (Vol. 131): University of Illinois Pres.
- Ehrlich, M. C. ve Saltzman, J. (2015). *Heroes and scoundrels: The image of the journalist in popular culture*: University of Illinois Pres.
- Ghiglione, L. (1990). *The American journalist: Paradox of the pres*.
- Godler, Y. ve Reich, Z. (2013). How journalists think about facts: Theorizing the social conditions behind epistemological beliefs. *Journalism Studies*, 14(1), 94-112.
- Good, H. (1989). Outcasts: The image of journalists in contemporary film. (*No Title*).
- Gravengaard, G. ve Rimestad, L. (2014). Socializing journalist trainees in the newsroom: On how to capture the intangible parts of the proces. *Nordicom review*, 35(s1), 81-96.
- Gürkan, H. (2017). The portrayal of journalists in Turkish cinema: A study about journalism ethics through cinema. *Medijske studije*, 8(16), 41-60.
- Hanitzsch, T. (2017). Professional Identity and Roles of Journalists. In: Oxford University Pres.
- Hanitzsch, T., et al. (2011). Mapping journalism cultures across nations: A comparative study of 18 countries. *Journalism Studies*, 12(3), 273-293.
- Hanitzsch, T. ve Vos, T. P. (2017). Journalistic Roles and the Struggle Over Institutional Identity: The Discursive Constitution of Journalism. *Communication Theory*, 27(2), 115-135. doi:10.1111/comt.12112
- Hanitzsch, T. Ö., Henrik. (2020). Professionalism, Professional Identity, and Journalistic Roles. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Eds.), *The handbook of journalism studies*. New York, NY Routledge.
- Hellmueller, L. ve Mellado, C. (2015). Professional roles and news construction: A media sociology conceptualization of journalists' role conception and performance. *Communication & Society*, 28(3), 1-12.
- Kovach, B. ve Rosenstiel, T. (2001). Are watchdogs an endangered species? *Columbia Journalism Review*, 40(1), 50.

- Köcher, R. (1986). Bloodhounds or missionaries: Role definitions of German and British journalists. *European Journal of Communication*, 1(1), 43-64.
- Lapinski, M. K. ve Rimal, R. N. (2006). An Explication of Social Norms. *Communication Theory*, 15(2), 127-147. doi:10.1111/j.1468-2885.2005.tb00329.x
- Löfgren Nilsson, M. ve Örnebring, H. (2016). Journalism under threat: Intimidation and harassment of Swedish journalists. *Journalism Practice*, 10(7), 880-890.
- McNair, B. (2010). Journalism in the Cinema. In S. Alan (Ed.), *The Routledge Companion to news and Journalism* (pp. 384-394): Routledge.
- Mellado, C. (2021). Theorizing journalistic roles. *Beyond journalistic norms: Role performance and news in comparative perspective*, 22-25.
- Mellado, C. ve Van Dalen, A. (2014). Between rhetoric and practice: Explaining the gap between role conception and performance in journalism. *Journalism Studies*, 15(6), 859-878.
- Nowell, L. S. ve Norris, J. M. ve White, D. E. ve Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International journal of qualitative methods*, 16(1), 1609406917733847.
- Painter, C. ve Wilkins, L. (2021). *Entertaining ethics: Lessons in media ethics from popular culture*: Rowman & Littlefield.
- Patterson, T. E. ve Donsbagh, W. (1996). News decisions: Journalists as partisan actors. *Political communication*, 13(4), 455-468.
- Peters, C. ve Broersma, M. (2017). Rethinking journalism again. *Society role and public relevance in a digital age*. Routledge.
- Sağnak, M. (2010). Amca size gazeteci diyebilir miyim. *Türk Sinemasında Gazeteci Figürü*. İstanbul: TB Yayıncılık.
- Schmidt, V. A. (2008). Discursive institutionalism: The explanatory power of ideas and discourse. *Annu. Rev. Polit. Sci.*, 11(1), 303-326.
- Schudson, M. (2008). *Why democracies need an unlovable press*: Polity.
- Schultz, I. (2007). The journalistic gut feeling: Journalistic doxa, news habitus and orthodox news values. *Journalism Practice*, 1(2), 190-207.
- Shapiro, I. ve Brin, C. ve Bédard-Brûlé, I. ve Mychajlowycz, K. (2013). Verification as a strategic ritual: How journalists retrospectively describe processes for ensuring accuracy. *Journalism Practice*, 7(6), 657-673.
- Shoemaker, P. J. ve Reese, S. D. (1996). *Mediating the message*: White Plains, NY: Longman.
- t24.com.tr. (2023, Haziran 23). Sina Koloğlu: 6 yılda 379 dizi çekildi. Haziran 2024 tarihinde T24: <https://www.t24.com.tr/haber/sina-kologlu-6-yilda-379-dizi-cekildi,1114190> adresinden alındı
- Tandoc Jr, E. C. ve Hellmueller, L. ve Vos, T. P. (2013). Mind the gap: Between journalistic role conception and role enactment. *Journalism Practice*, 7(5), 539-554.
- Tuchman, G. (1972). Objectivity as strategic ritual: An examination of newsmen's notions of objectivity. *American Journal of sociology*, 77(4), 660-679.
- Ünal, B. (2018). Amerikan Gazetecilik Filmlerinde Anlatı Yapısı, Dönemsel Yansımalar ve Özgür Basın Miti*. [Narratives, Politics and Myths in American Journalism Movies]. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2022(47), 111-140. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ikad/issue/75893/990909>

- Ünal, B. (2020). Türk Sinemasında Kadın Gazeteci İmaji: 1940-1980. [The Image of Woman Journalist in Turkish Cinema, 1940-1980]. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*(4), 67-89. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kiad/issue/61063/906590>
- Ünal, B. (2021). Türk Sinemasında Gazeteci İmgesinin İnşası (1933-1965). [The Portrayal of the Journalist in Early Period of Turkish Cinema (1933-1965)]. *Selçuk İletişim*, 14(1), 240-268. doi:10.18094/josc.776488
- Ünal, B. (2023). TARİHSEL SÜREÇTE AMERİKAN FİMLERİNDE GAZETECİLER VE BASIN: ANLATILAR, ARKETİPLER VE MİTLER. [Journalists and the press in american cinema throughout history: Narratives, archetypes, and myths]. *sineci-ne: Sinema Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 339-378. doi:10.32001/sineci-ne.1346809
- Weaver, D. H. (2015). Studying journalists and journalism across four decades: A sociology of occupations approach. *Mass Communication and Society*, 18(1), 4-16.
- Zelizer, B. (2004). *Taking journalism seriously: News and the academy*: Sage Publications.
- Zynda, T. H. (1979). The Hollywood version: Movie portrayals of the pres. *Journalism History*, 6(1), 16-32.